

Over dat concept (van Mook had het de vorm gegeven van een radiotoespraak die de koningin op 7 december '42, de eerste verjaardag van 'Pearl Harbor', zou kunnen uitspreken²) werd op 22 oktober door het kabinet beraadslaagd. Er werd in gezegd dat beslissingen pas na de bevrijding zowel van Nederland als van Nederlands-Indië genomen konden worden, maar de koningin zou spreken van

'de overtuiging dat het koninkrijk na de oorlog zal worden gebouwd op een grondslag van volledige deelgenootschap, die de voltooiing zal betekenen van hetgeen zich in het verleden reeds heeft ontwikkeld. Ik laat mij hierbij leiden door het besef, dat geen politieke eenheid en verbondenheid op den duur kunnen blijven bestaan, die niet gedragen worden door de vrijwillige aanvaarding en de trouw van de overgrote meerderheid der burgerij' –

(die laatste zin die, zij het 'op den duur', de deur opende voor een andere status van Nederlands-Indië, was op voorstel van van Kleffens ingevoegd).

'Ik weet dat Nederland dieper dan ooit zijn verantwoordelijkheid zal gevoelen voor de verdere emancipatie van het Indonesische volk, en ik ben overtuigd dat de Indonesiërs het langzaam gegroeide deelgenootschap tussen de verschillende volkeren van het koninkrijk aanvaarden als de beste waarborg voor het behoud en de vervulling van hun vrijheid. Ik heb ervaren dat in beide volken de wil en het vermogen tot harmonisch en vrijwillig samengaan aanwezig zijn. Ik heb daarbij een vorm voor ogen waardoor Nederland, Indonesië, Suriname en Curaçao deel zullen hebben, naar de betekenis dier gebieden, in het bestuur van het geheel, terwijl zij ieder op zichzelf de eigen, inwendige aangelegenheden in zelfstandigheid en steunend op eigen kracht, doch met de wil elkander bij te staan, zullen behartigen. In zulk een rijk zal voor verschil van behandeling op grond van ras en landaard geen plaats zijn, doch zullen slechts de bekwaamheid der individuele burgers en de behoeften van de verschillende bevolkingsgroepen bepalend zijn voor het beleid der regering.'

In wezen betekende deze tekst de aanvaarding van de grondgedachten van van Mooks conceptie – dat had Soejono er juist op tegen. Voor de derde maal betoogde hij dat Indonesië het recht moest hebben, tegen een samengaan met Nederland 'neen' te zeggen, 'er dreigt gevaar', zei hij, 'indien de gelegenheid niet wordt gegeven.' Niemand schaarde zich naast

¹ Toen de Japanners hun offensief ontketenden, was het in Londen 7 december '41, in Indië 8 december. De koningin heeft haar toespraak gehouden op zondagavond 6 december '42 toen het in Indië 7 december was. Aangezien de toespraak in de eerste plaats op Indië gericht was, sprak men steeds van 'de 7 december-toespraak'. ² Tekst: AOK, map 'Toespraak koningin, 7 dec. 1942. Voorbereiding.'